

BİRİNCİ BASKININ ÖNSÖZÜ

BU kitap, deyim yerindeyse, bir vasiyetin yerine getirilmesidir. Hiç kimse Karl Marx kadar, kendi —bir dereceye kadar bizim de diyebilirim— materyalist tarih irdelemesi sonuçlarıyla ilişki kurarak, Morgan'ın araştırmalarından çıkan vargıları açıklamak ve bunların büyük önemini ortaya koymak istemezdi. Gerçekten, Morgan, Marx'ın kırk yıl önce keşfetmiş bulunduğu materyalist tarih görüşünü, Amerika'da, kendi alanında yeniden keşfetmiş ve bu durum, onu, barbarlık ile uygarlık arasındaki karşılaştırma konusunda, belli başlı noktalar üzerinde Marx'la aynı sonuçlara varmaya götürmüştü. Nedir ki, Almanya'nın profesyonel iktisatçıları *Kapital*'den sözetmemek için ne kadar direndilerse, ondan kopya çekmek için de o kadar büyük bir çaba göstermişlerdi. Morgan'ın *Eski Toplum*'u* karşısın-

* *Ancient Society, or Researches in the Lines of Human Progress from Savagery, through Barbarism to Civilisation*. By Lewis, H. Morgan, London, MacMillan and Co., 1877. Bu kitap Amerika'da basılmıştır; İngiltere'de bulmak çok güçtür. Yazarı birkaç yıl önce ölmüştür. [*Engels'in notu*]

da, İngiltere'deki "tarih-öncesi" bilim sözcülerinin tumumu da başka türlü olmadı. Benim bu çalışmam, yitip giden dostumun yapamadığı için yerini, ancak güçsüz bir şekilde doldurabilir. Bununla birlikte, Marx'ın Morgan'dan çıkardığı bol sayıda özet¹ arasında bulunan eleştiri notları elim altında. Bu çalışmada elden geldiğince bu notları kullandım.

Materyalist anlayışa göre, tarihte, egemen etken, sonunda, maddi yaşamın üretimi ve yeniden-üretimidir. Ama bu üretim, ikili bir özlüğe sahiptir. Bir yandan, yaşam araçlarının, beslenmeye, giyinmeye, barınmaya yarayan nesnelere, ve bunların gerektirdiği aletlerin üretimi; öbür yandan bizzat insanların üretimi, türün üremesi.² Belirli bir tarihsel dönem ve belirli bir ülkedeki insanların içinde yaşadıkları toplumsal kurumlar, bu iki türlü üretim tarafından, bir yandan emeğin, öbür yandan da ailenin erişmiş bulunduğu gelişme aşaması tarafından belirlenir. Emeğin erişmiş bulunduğu gelişme aşaması ne kadar düşük, toplam emek ürünü ve bunun sonucu, toplumun sahip bulunduğu servet ne kadar az ise, kan bağına ağır basan etkisi, toplumsal düzen üzerinde o kadar çok belirleyici görünür. Ama kan bağına dayanan bu toplumsal yapı çerçevesinde, emek üretkenliği gitgide artar; ve onunla birlikte, özel mülkiyet ve değişim, servetler arasında eşitsizlik, başkasının emek-gücünden yararlanabilme olanağı, sonuç olarak, sınıflar arasındaki karşıtlıkların temeli de gelişir; bütün bu yeni toplumsal öğeler, kuşaklar boyunca, eski toplumsal kuruluşu yeni koşullara uyarlamak için, bunların arasındaki bağdaşmazlık tam bir devrim sonucu verene kadar var güçleriyle etkide bulunurlar. Kan bağı üzerine kurulmuş eski toplum, yeni yeni gelişmiş toplumsal sınıfların çatışması sonucu değişir; yerini, artık dayanaklarını kan bağı üzerine kurulmuş toplulukların değil, belirli bir ülkede yaşayan toplulukların oluşturduğu devlet içinde örgütlenen aile rejiminin tamamen mülkiyet rejimi tarafından belirlendiği günümüze kadar gelen *yazılı* tarihin bü-

tün özünü biçimlendiren sınıflar çatışması ve sınıflar savaşımının artık içinde özgürce gelişeceği yeni bir topluma bırakır.

İşte Morgan'ın büyük değeri, yazılı tarihimizin bu tarih-öncesi temelini bularak onu ana çizgileriyle anlatmış ve en eski Yunan, Roma ve Cermen tarihinin o zamana kadar tahlil edilememiş başlıca gizlerinin anahtarını, kuzey Amerika yerlilerinin kandaş grupları içinde bulmuş olmasındadır. Ama yapıtı, bir günün işi olmadı. Konusunu adamakıllı kavrayabilmek için, onunla hemen hemen kırk yıl içlidışlı oldu. Ve işte bu yüzdendir ki, kitabı, günümüzün çığır açacak sayılı yapıtlarından biridir.

Okur, bu kitabın bütünü içinde, Morgan'a ait olanla, benim eklemiş bulduğlarımı kolayca ayırdedebilir. Yunan ve Roma üzerine olan tarihsel bölümlerde, Morgan'ın verileriyle yetinmedim; kendi elde etmiş bulduğlarımı da ekledim. Keltler ve Cermenler üzerine olan bölümler, aslında benim yapıtımdır. Bu konuda, Morgan ancak ikinci elden kaynaklara sahipti ve hele Cermenlerle ilgili olarak, — Tacitus bir yana— elinin altında M. Freeman'ın kötü liberal düzmecelerinden başka bir şey yoktu. Morgan'ın ereği bakımından yeterli, ama benim ereğim bakımından yetersiz bulunan bütün iktisadi açıklamaları yeniden ele alıp geliştirdim. Son olarak, Morgan'ın açıkça anılmadığı her yerde, bütün vargılardan benim sorumlu bulunduğum, kendiliğinden anlaşılacaktır.

[1884]